

Kar večno, resno je na sveti,
o tem samo obveščaj nas,
in vsako uro brzoleti
se s krili ga dotikaj čas!
Posoja jezik naj usodi;
s a m brez sočutja, brez srcá,
spremnik življenja igri bodi,
ki izpremembno se igra!
In kakor zvok njegov izgine,
ki veličastno se glasi,
tako naj priča, da vse mine,
da vse na svetu izzveni!

Zdaj z močjo vrvi iz jame
zazibajte zvon navzgor,
da v višave zvokov same
vzpne se, v zračni jasni zor!
Še vlecite, še!
Giblje se, majè!
Radost mestu razodeni,
mir mu prvi glas zazveni!

Zmaga.

Spisal Fr. Strnad.

na! — Ana! . . .“

Ta klic, ki je prihajal iz ust dvornega svetnika pl. Saalfelda, se je izgubljal v ono zoparno pokašljevanje, s katerim nadlegujejo dostikrat stari ljudje svoje bližnje.

A dvorni svetnik pl. Saalfeld še ni bil kdove kako star. Štel je šele petdeset let. Pač pa je bil bolehen, in to je bilo vzrok, da je bil videti mnogo starejši, nego je bil v istini.

„Bil je dolg, suh, ozkih, tesnih prsi. Na glavi mu je blestela velika pleša, ki jo je obkrožalo nekoliko posivelih las. Nasprotno pa je imel jako košate, rdečkaste brke, ki so mu zmršeni viseli in štrleli preko tankih, osinjelih ustnic . . .“

Sedel je na visokem, mehkem stolu z držaji ob straneh. Na desni strani je imel poleg sebe lično mizico, na kateri je stalo polno raznih, neprijetno dišečih zdravil . . .

„Ana!“ je zaklical še enkrat in lotil se ga je še hujši kašelj, da so se njegova vela, rumenkastobleda lica zdajci nekoliko pordečila in poživila.

Steklena vrata, ki so držala na balkonu, odkoder se je krasno videlo preko morja, se odpro in vstopi mlada dama vitke rasti. Nje lepo, blede lice je bilo resno in iz njenega svetlomodrega, mokrotnega očesa je odsevala otožnost, spojena z neko čudno resignacijo, ki se je morda le za neznatno nianso razločevala od apatije.

„Česa želiš? . . .“ vpraša z nenavadno nežnostjo in ljubkostjo, toda glas ji je bil pri tem nekamo truden in suh . . .

„Ah, taka žena — ali nič!“

„Kaj sem storila zopet, da se jeziš? . . .“

Pristopila je k njemu in se oprla na naslanjalo stola, tako da sta se njijini glavi skoro stikali. Razlika med njenim milobnim, mladostnim in njegovim starikavim, bolehnim obrazom se je pokazala tako še vidneje . . . V ogledalu na nasprotni strani se je zrcalilo vse to. Pl. Saalfeld se je ozrl tjakaj in neprijetno ga je presenetilo. Morda je bilo baš to vzrok, da je nadaljeval še z osornejšim glasom:

„Nikdar te ni, kadar te potrebujem! . . .“

„Ali, dragi moj, saj še ni četrť ure, ko si rekel, da bi rad počival! . . . Mislila sem, da si zadremal . . .“

„Zadremal! Zdaj bom dremal, ko še po noči ne spim! . . .“

„No, po kosilu rad zapreš malo oči, spi potem že ali ne, in zato sem mislila . . .“

„In če bi tudi bilo tako! . . . Pazila bi vendar lahko malo bolj name, ko veš, da tako težko kličem! . . .“

„Oh, oprosti, če nisem slišala precej, pa povej mi že, s čim naj ti postrežem? . . .“

Toda ni ji odgovoril. Baš, ker ga je prosila tako lepo, da bi ji oprostil, je vztrajal pri svoji trmi. Bil je zaradi tega še bolj prepričan, da ima pravico, srditi se nanjo! . . .

Ona pa je bila že vajena njegovega kujanja. Včasih po cel dan zaradi malenkosti ni izpregovoril ž njo. Samo godrnjal je venomer. To so bili hudi trenotki, a ona je prenašala potrpežljivo njegove sitnosti in ugibala je toliko časa, s čim bi mu ustregla, da se ji je posrečilo, pregnati mu čemernost in zlovoljnost.

Imela je dosti težav ž njim že v tistih časih, ko je bil še zdrav. Vzrok je bil deloma njegov temperament, deloma to, ker je bil razvajan . . . Odlične rodbine sin ni bil malo ponosen na svoje pokolenje, in dokler je bil mlajši, je bil tudi dokaj čeden človek. Ker je poleg tega še v službi jako hitro napredoval — bil je v svojem štiridesetem letu že dvorni svetnik — bi mu bilo treba le izbirati, če bi se bil oženiti hotel. A hotel se ni baš radi tega, ker bi se bil tako lahko! Zdelo se mu je, da je še ni srečal ženske, ki bi ga bila vredna, in v svoji domišljivosti je vedno upal, da se mu ponudi sčasoma še vse kaj boljšega, kaj izrednega. Pri tem ni kar nič vpošteval, da se stara in da pojema z vsakim letom bolj tudi njegova mikavnost. Ko je bil izpolnil svoje petinštirideseto leto, je bil še vedno tako prevzet od svoje veljave kakor pri dvajsetih letih, in to navzlic temu, da ni nedostajalo znamenj, iz katerih bi bil posnel lahko, da so se časi izpremenili . . .

No, to precenjevanje samega sebe mu naposled vendar ni škodilo, kajti dobil je lepo, mlado ženko, za katero ga je marsikateri mlajši mož po pravici zavidal! . . .

A on se svoje sreče niti zavedal ni! Ne, prepričan je bil, da izkazuje on milost in da je njegova žena tista, ki si mora čestitati . . .

Iz tega vzroka že spočetka s soprogo ni bil tak, kakršen bi bil moral biti, in zahteval je od nje veliko več prijaznosti, nego je je zaslužil in je imel pravico zahtevati. Ko bi bil dobil drugo ženo, bi se bile pokazale neljube posledice njegovega čudnega postopanja morda že v prvih tednih zakona, zadel bi bil bržčas takoj na odpor, če ne na kaj hujšega! . . . Toda gospod dvorni svetnik pl. Saalfeld je imel srečo! Njegova mlada ženka ni bila samo lepa, ampak tudi potrpežljiva in plemenita po svojem mišljenju in čustvovanju . . . Prilagodila se je bila z občudovanja vredno naglostjo njegovim slabostim in s požrtvovalnostjo, kakršna se pri ženski nahaja malokdaj, je obračala ves svoj trud, vse svoje moči v to, da bi ga zadovoljila . . .

Včasih ji je hodilo to pač malo hudo. Zdajpazdaj se je prigodilo, da je jako težko občutila breme, ki ji je bilo naloženo . . . Njeno srce je bilo sicer rahločutno, vdano, ponižno, pa je imelo vendarle tudi svoje potrebe! . . . Zahrepenelo je včasih po zlati svobodi, zakoprnelo po ljubezni, ki je je bilo doslej tako malo . . . tako malo užilo! . . . Zlasti prve čase po poroki ji je bila moževa prezirljivost, njegova sebična oholost in nađutost dostikrat neznosna. Često je vzkipelo v njej in mikalo jo je, da bi bila možu povedala resnico, povedala

mu, da se ni on žrtvoval, temuč ona! . . . Toda vselej se je pre-magala . . . Odkod je zajemala to svojo moč, sama ni vedela . . . Neki prirojen ji čut ji je branil, da bi se bila sporekla z možem . . . Mogoče, da se je izogibala boju tudi, ker je bila mnenja, da ji zakon, v katerega stopiti je bila po nemilih okolnostih prisiljena, sploh sreče donesti ne more, in ji na tem ni bilo mnogo, naj bo že malo bolj ali manj nesrečna . . .

No, potem pa, ko je bil njen mož obolel — in to se je bilo zgodilo že drugo leto po poroki — se je še iz drugih razlogov izogibala besedovanju. Prvič iz resničnega usmiljenja, ki ga je imela s svojim možem, drugič pa tudi, ker je vedela, kako zelo mora paziti mlada žena poleg takega moža, da ne da ljudem povoda za obrekovanje. In če je bila tudi v svojem srcu prepričana, da prave, istinite ljubezni njen mož od nje zahtevati ne more, ker se ljubezen izsiliti ne da, je pa bila baš tako prepričana tudi, da je nje sveta dolžnost, čuvati moževo čast in njegov ugled . . .

In tako je prenašala in trpela vse neznosnosti moževe z občudovanja vredno vdanostjo . . .

Tudi danes se ni dala preplašiti po njegovi odurnosti . . .

Položila mu je svojo mehko roko nalahko na ramo in ga še dalje izpraševala:

„Ali naj ti pripravim kako zdravilo? . . . Ali pa želiš morda, da ti čitam kaj — ali da zaigram na klavir? . . .“

„Ah, na klavir — da bi že zopet oni prisluškoval tam doli, kajpada? . . . Stavim kaj, da promenira pod balkonom! . . .“

„Kateri?“

V istini ni vedela, koga misli.

Ali on ji ne odgovori na to vprašanje. Kakor bi se bil spomnil še nečesa bolj važnega, reče:

„Kdo pa je bil zopet tisti, ki ti je danes pri mizi nasproti sedel? . . .“

„Moj Bog, ali jaz vem? . . . Do danes ga še nikoli nisem videla! . . .“

„Zakaj te je potem pozdravil? . . . Misliš, da nisem opazil? . . .“

„Mene pozdravil? . . . Pozdravil je pač, ko je pristopil, a tebe baš tako kakor mene! . . . Pozdrav je veljal najbrž vsem, ki so bili pri mizi! . . .“

„Ah — še nasmehnil se ti je! . . .“

„Ne da bi jaz vedela! . . .“

„In neprenehoma si zrla vanj! . . .“

„V nasprotno steno morda, nikakor pa ne v njega! . . . Bog mi je priča, da niti ne vem ne, kakšen je! . . .“

Ljubosumnost je bila druga slaba stran dvornega svetnika pl. Saalfelda in s to je mučil svojo ženo morda še bolj nego s svojo sitnostjo . . . Nadzoroval je že od nekdanj vsak njen pogled, vsak gibljaj, vsak okret . . . Spočetka pač iz povsem drugega nagiba! . . . Dokler je bil še zdrav, si ni mogel prav misliti, da bi kdo njega nadkriljeval in bi mu bil v resnici nevaren . . . A čutil se je žaljenega, če se je predrznila njegova žena treniti kam drugam z očesom nego vanj! . . . Zahteval je v svoji gizdavosti in domišljivosti od nje, da so ji osredotočene vse njene želje v njem . . . Kakor se obrača solnčna roža za solncem, tako nekako, si je mislil, bi se morala obračati njegova žena za njim, samo za njim! . . .

Ah, in njene oči bi se bile tako rade veselile sveta! . . . V istini je bilo jako malo, kar si je želela! . . . Nekoliko prostosti, drugega nič! Toda niti tega ji v svoji krutosti ni privoščil! . . . Od tistihdob pa, ko je bil obolel in je bilo tudi njemu jasno, da ga za petindvajset let mlajša žena ne more ljubiti, od tistihdob že celo ni trpel, da bi se bila količkaj prosteje gibala . . .

Najhujše pri tem pa je bilo, da je navzlic njenemu prizadevanju, da bi mu ne dala nikakega povoda za nejevoljo, iztaknil vendar vedno zopet kaj, kar ji je očital . . . Ah, kako se je trudila, da bi ji ne zašle oči kam, kamor bi njemu ne bilo prav! . . . A včasih se je izpozabila, včasih se je ozrla nehote na koga, ki je prišel mimo — on pa je v svoji od ljubosumnosti razvneti domišljiji takoj domneval vse mogoče, sumničil jo in ji podtikal namene, katerih nikdar, nikdar imela ni . . . Bile so to bridke ure, ki jih je živela včasih ob njegovi strani! . . .

* * *

Ana Savin, zdaj pl. Saalfeldova, je ljubila samo enkrat v svojem življenju, a tistikrat istinito, globoko, z vsemi močmi svoje duše . . .

Bila je takrat še mlada, jako mlada, ko ji je bilo vzplamtelo srce v mogočno ljubezen. Niti šestnajstega leta še ni bila prav izpolnila . . .

Bivala je s svojo materjo stalno v mestecu na deželi, kamor je prihajalo čez poletje mnogo letoviščnikov iz raznih, včasih zelo daljnih krajev . . .

Pričetka letoviške sezone se je vselej že dolgo naprej veselila . . . S tujci je prišlo nekoliko več življenja v mestece, ki je sicer dre-

malo in spalo, ker njegovi prebivalci niso imeli toliko prirojene energije, da bi se bili vsaj semtertja popeli iz svoje otrplosti in vsakdanjega početja . . . Radovedna ni bila nič manj nego vsaka druga deklica njene starosti in z največjim zanimanjem je motrila dan na dan s svojega okna prišlece in skrbno je pazila, da ni zamudila kdaj vlakovega prihoda . . . Da, v poletnem času je bilo veselo in kratkočasno — saj je vsak dan prinesel kaj novega in vsak dan je bilo zdaj dosti gradiva za ugibanje in razgovarjanje, za povpraševanje in pripovedovanje! . . .

A nekoč je prišel mimo njenega okna nekdo, ki je vzbudil v njej več nego navadno zanimanje . . . Bil je lep enoletnik v dragonski uniformi! . . . Zdelo se ji je, da še nikdar v svojem življenju ni videla krasnejšega moža . . . Imela je živahno domišljijo in navzlic svoji mladosti je razmišljala že včasih o „kraljeviču“, ki jo zasnuje in popelje v svoj zlati grad, toda tudi v njenih najrazkošnejših sanjah se ji še ni bila prikazala sladkejša podoba, nego je bil ta mladi Martov sin . . . Bil je nenavadno nežen, in dasi je bil vojak, se mu je vendar čitala nedolžnost na obrazu in v očeh . . .

Njeno mlado srcece je zadrhtelo, ko ga je zagledala; njene deviške prsi je izpreletelo nekaj dotistihdob neznanega; kri ji je pridrevila v lica in misel — čudna, smela misel — ji je prešinila glavo: „Ta — ali nobeden! . . .“

A tudi njemu se je zgodilo nekaj podobnega! . . . To je posnela iz načina, kako se mu je posvetilo in zaiskrilo oko, ko mu je bilo obstalo na njej . . . No, temu se niti čudila ni! . . . Vedela je, da je krasotica! . . . Že ko je bila stara devet, deset let, so jo radi pogledovali, že tistikrat so govorili o njeni lepoti in obetali ji še večjo. Od tedaj pa, ko so jo nazivali splošno gospodično, je imela pri vsaki stopinji polno občudovalcev . . . In ne samo v domačem kraju! . . . Ne, drugod je vzbujala še celo večjo pozornost! . . . Če je šla kdaj po opravkih v stolno mesto, je drevilo vse za njo! . . . Zgodilo se je včasih, da se je morala skriti in pomuditi v kaki veži, tako so pritiskali za njo predrzni mestni gizdalini . . .

In če bi jo tudi vse to ne bilo uverilo o njeni lepoti, saj je govorilo dokaj jasno ogledalo! . . . Včasih se ji je zdel obrazek, ki se ji je smehljal iz zrcala nasproti, tako dražesten, da ga je bila v resnici sama vesela! . . . Ni čudno torej, da je imela veliko upanja v svojo prihodnost, da so se njene misli bavile včasih z visokotečimi načrti, da je sanjarila celo o grofih in baronih . . .

Mladi dragonec po naključju ni bil ne grof ne baron, in vendar se mu je njeno srce takoj na stežaj odprlo . . .

Pozvedela je kmalu, da je sin nekega trgovca v Zagrebu, da ima tukaj svoje sorodnike, ki jih je obiskal in pri katerih namerava ostati nekoliko časa . . .

Ker je bila mlada sorodnica njegova njena intimna prijateljica, ji ni bilo treba dolgo čakati prilike, da se je seznanila ž njim, tem manj, ker je te prilike on še gorečneje iskal nego ona . . .

In tedaj so se pričeli najlepši dnevi njenega življenja, dnevi, ki so usojeni vsakemu zemljanu menda samo enkrat! —

Bila sta vsak dan skupaj . . .

Za hišo, v kateri je stanovala, se je vzpenjala majhna strmina, ki je bila vsakemu dostopna in s katere se je videlo lepo po mestu in preko mesta v daljavo.

Semkaj je hodila ona od nekdanj rada, tu gori je sanjala svoje najlepše mladostne sanje, sem gori jo je tudi zdaj vedno vleklo srce . . . Včasih je čitala kako knjigo, včasih zopet se je bavila s kakim ročnim delom. A semkaj je prihajal zdaj tudi on, prihajal vedno ob določeni uri, in tako se je zgodilo, da sta se vselej sešla, ne da bi si napovedala kdaj sestanek . . .

Govorila nista mnogo. A bilo je to tudi nepotrebno! Njijini duši sta se umeli brez besed . . . Govorili so dovolj jasno njijini pogledi, ki so se jima iz diskretnega potajevanja popenjali dostikrat kar nenadoma do plamteče iskrosti in ki so s svojim iz nianse v nianso prehajajočim čarobnim svitom in leskom omogočevali medsebojno razodevanje čuvstev, za katera človeški govor še ni izumil izrazov . . . Govorile so tudi od izrazite prisrčnosti prepojene poteze v njijinih licih, govorili sladki, nemi nasmehljaji, s katerimi sta se božala in pozdravljala, in koprneči vzdih, ki so se zdajpazdaj kar nehote izvijali iz njijinih prsi . . . Izdajala sta si molče na sto in sto načinov, kaj čutita, kako se ljubita, kako jima hrepenita srca po združitvi! . . .

Ah, in kako z malim se je zadovoljevala ta ljubezen! . . . On je bil presrečen, če je smel pobrati in v rokah obdržati klobčič od njenega pletenja, ali če ji je smel ogrniti mali plašček čez pleča, kadar je potegnila hladnejša sapa, ali če mu je dovolila, da ji je smel čitati iz knjige, ki jo je bila prinesla s seboj . . .

Njo spet pa je osrečevala že sama nežnost, ki se je razodevala v vsem njegovem početju in vedenju, osrečevala neizmerno že sama zavest, da jo obožuje, da mu hrepeni srce po njej.

In čim dalje sta se shajala, tem tesneje sta se združevali njijini duši, tem mogočnejše je plamtel v njijinih srcih čisti plamen prve ljubezni . . .

Bili so lepi, lepi tisti trenotki, a tako kratki! . . .

Prišel je oče njegov in zvedel je kmalu, kam vleče njegovega sina srce . . . No, saj mu niti prikrival ni! Nasprotno — povedal mu je odkritosrčno, da brez tega dekleta ne more živeti . . .

A oče se je nasmehnil hladno in vprašal:

„In dota? Ali si vprašal, koliko dote bo imela?“

On je molčal, ker je vedel, da ni bogata, a oče je pristavil:

„Vidiš, na to nisi pomislil! . . . A pri trgovini potrebujemo denarja, denarja! . . .“

In da bi se sin čim preje streznil, ga je poslal takoj v Zagreb nazaj . . .

Prišlo je slovo . . . To je bilo jako kratko . . . Podal ji je roko in — zna Bog, kako se je toliko osrčil — poljubil jo je na lice! . . . Njej se je zaihtelo in tudi njega so skoro posilile solze . . . A da je s tem vse končano, končano za večno, tega ni slutil ne on ne ona . . .

Z doma ji je pisal večkrat. Pisal ji je pisma, iz katerih je odmevala vsa nedolžnost njene otročje duše . . . Obetal ji je, da jo spravi v Zagreb, da ji preskrbi tam mesto guvernantke ali morda še kaj boljšega, in slikal ji je z živimi bojami, kako lepo bode življenje, ko bosta zopet skupaj — same utopije in fantazije brez vsake temeljne opore! . . . Ona pa je s slastjo srkala vase up, ki so ji ga donašale njegove vrste, s slastjo je sledila njegovi razgreti domišljiji in poglabljala se v srečo, ki se ji je tako prijetno svetlikala na obzorju prihodnosti — dokler jo ni mati nekoč poučila, da so vse to samo abotnosti, da se vse to, kar ji obeta, nikdar uresničiti ne more! . . .

Naposled pa ji je sporočil on sam, da ne more storiti ničesar zanj, ker mu dela oče zapreke . . .

Njegovo zadnje pismo je bilo polno istinite žalosti . . . In ona tudi dvojila ni, da ji piše golo resnico in da je odjenjal od svojih prizadevanj samo, ker je uvidel, da bi uspeha ne imela . . .

Da bi mu ne obtežila še bolj srca, mu na zadnje pismo niti odgovorila ni . . .

Ali jokala je, bridko jokala, ko so se bile vse njene lepe mladostne sanje razpršile tako v goli nič . . .

In jokala je tudi pozneje še mnogokrat, kajti pozabiti ga ni mogla . . . Tudi še zdaj, ko je bilo preteklo že nekoliko let od tistih dob, so se bavile njene misli pogosto ž njim . . . Dostikrat se ji je pojavilo kar hipoma vprašanje: „Bog zna, kje je, kaj dela, je li oženjen, ali misli tudi on še kdaj name? . . .“

In pri takih prilikah se je zmisllila na oni dražestni prostorček za hišo, na šuštenje listja po drevju, ki je stalo okrog, na šumenje vode, ki je prihajala iz doline navzgor . . . in na vse drugo . . . in bilo ji je tako žalostno, tako čudno žalostno pri srcu! . . . — —

* * *

(Dalje prihodnjič.)

Konec sveta.

Črtica iz prirodozlovja, spisal **Pavel Grošelj**.

In neprestano je bil posejan brez-brežni prostor s svetovi in zvezdami, z dušami in solnci; in neprestano je trajala večnost.

Saj v prirodi ni niti konca, niti začetka.

Camille Flammarion.

ekam skrivnostno se je razgrnila danes noč črez samotne poljane. Prišla je tiho in oprezno kot sladke sanje, in predno sem se zavedel, je odgrnila pred menoj zastore neskončnosti.

Večerni veter nalahko drsi preko tihega jezera, da se predejo po njem srebrne niti luninega svita kot čarobna koprena. Pritajeno šuste kraj vode visoke breze, semintja vztrepetajo v vetru, sklonijo se nad gladino jezera in se ogledujejo v njem kot vitke samoljubne krasotice. — Močnejše zabučí veter in tedaj se bolestno stresejo njih nežna telesca in velo listje se jim usuje raz košate vršičke. Lahno, lažno trepeče nad vodo, pada in pada — in že se sto in sto drobnih čolničkov guga po mehkih

sovražnike, da je bilo veselje. Tam živi še zdaj jako krepak rod. Dekleta mu slove po svoji lepoti, žene po svoji pridnosti in gospodarnosti, možje po svojem neomadeževanem poštenju in svobodoljubju. Prav zelo ga veseli, da so tem ruskim poštenjakom podobni tudi naši Kranjci. S komerkoli je o njih govoril, mu je vsakdo zatrdil, da lepših deklet, boljših gospodinj in zastavnejših gospodarjev, nego so kranjski, nima dunajski cesar v nobeni drugi svoji deželi.“

(Konec prihodnjič.)

Zmaga.

Spisal Fr. Strnad.

(Dalje.)

možila se je bila s tistim apatičnim čutom, ki se je je bil lotil, odkar je za trdno vedela, da tisti, ki se ga je tako goreče oklepala njena ljubeča duša, nikdar ne bo mogel biti njen . . .

Bilo je tretje leto po onih dogodkih . . .

Črez poletje je oddajala tudi njena mati majhno, a čedno in skrbno opremljeno sobico tujcem. In slučaj je hotel, da si jo je najel baš dvorni svetnik pl. Saalfeld, ki se je bil prišel tisto sezono krepčat z mrzlimi kopelmi . . .

Ona je bila v zadnjih treh letih močno zrasla in tista tiha, skrivna otožnost, ki se je bila naselila v njeno mehko srce in katere se nikdar prav iznebiti ni mogla, ji je bila nenavadno zresnila lice. Ta resnost pa je čudovito pristajala njeni plemeniti zunanjščini. Bilo je nekaj ponositega, aristokratskega v vsej njeni prikazni . . .

Pl. Saalfeld se ni mogel načuditi nežnim, a vendar tako izrazitim potezam njenega lepega obraza. In ta gracijozna gibkost in mehko linij, v katerih se je oblikoval nje vitki stas! „Odkod se je vzelo to?“ si je dejal po tihem. Niti na cesarskem Dunaju ni videl kdaj kaj lepšega! Zlasti pa je imel pogled njenega podolgovatega, temnorjavega očesa veliko moč do njega. Čutil se je vselej kakor pomlajenega, kadar ga je zadel žarek iz tega očesa.

In tako se je zgodilo, da se je pri svojih petinštiridesetih letih strastno zaljubil v devetnajstletno dekle. On, ki je vedno živel v veri, da se je zanj močiti pred petdesetim letom prezgodaj, se je

zdaj z mladeniško naglostjo odločil, da zasnubi to deklico ter jo povede s seboj v stolno mesto države . . .

Seveda je navzlic svoji ognjevitosti in naglosti poprej vse dobro premislil! . . . Da bi se s tako ženo ponašal lahko tudi v tistih odličnih krogih, v katerih je doslej občeval, o tem je bil prepričan, in sicer tem bolj, ker je vedel, da bode s tujko vzbujal mnogo večjo pozornost in zanimanje, nego če bi se poročil s kako znano osebo. To, da ji je nedostojalo zdaj še morda nekoliko one družabne rutine, s katero treba nastopati v medsebojnem občevanju, ga ni prav nič plašilo, ker mu je bilo znano, s kako lahkoto si ženske prilaste take stvari, in ker je bil kmalu opazil na njej, da ima izredno fin čut za to, kaj se spodobi in kaj se ne spodobi . . . Polagal je na vse to tem večjo vrednost, ker je vedel, da ji ni priučeno, ampak prirojeno, in torej ni mogel dvojiti o tem, da se bo še izpopolnjevala . . .

Da ni bila bogata, to je bila postranska stvar. Denarja je imel pl. Saalfeld zadosti sam in naposled ni bilo prav nikomur treba praviti, da je bila njegova žena brez premoženja, niti ne, da ni hči kdove kako slovitih staršev . . .

Poglavitna reč je bila, da je bila krasna, krasna tako, da je morala izzivati splošno občudovanje . . .

Poleg vsega tega pa je bilo še nekaj, kar je dvorni svetnik pl. Saalfeld vpošteval pri svoji nameri. Poznal je dobro samega sebe in vedel tudi, da se ne bo izpremenil. Čutil je zaradi tega, da bi bilo dobro zanj, ako bi dobil ženo, ki bi s potrpežljivostjo prenašala posebnosti njegovega temperamenta in ki bi mu bila brezpogojno vdana . . . Kaj takega pa je mogel pričakovati samo od ženske, ki ni bila vzgojena v velikomestnih razvadah in katero je vezal nanj čut hvaležnosti . . .

Razodel je svoj naklep najprej dekletovi materi . . . Ta prvi hip ni mogla prikriti svoje osuplosti . . . Zdelo se ji je, da bi bilo umestneje, da bi bil zasnubil njo, devetintridesetletno vdovo, nego da je njeno hčer. Toda uvidela je hitro, da bi gizdavega dvornega svetnika odvrnila še od hčere, ako bi ne ugodila precej njegovi želji, in boječ se, da bi ne zamudila lepe prilike, ki se ji je nudila, da preskrbi svojo hčer in olajša življenje še sebi, mu je takoj obljubila, da hoče govoriti ž njo . . .

Hči pa je samo zastrmela in tako nekamo začudeno je pogledala, ko ji je razodela mati svetnikovo željo. Oči so se ji širile bolj in bolj, ko ji je mati hitela razlagati, kaka sreča jo je doletela, a rekla ni nobene besedice.

„V letih sta si res precej navzkrižna,“ ji je prigovarjala mati, „toda pri možu se ne gleda na starost! . . . Vse drugo pa — moj Bog! kaj hočeš lepšega? . . . Imela boš vsega zadosti, živela boš v razkošju in tudi meni — meni boš morda lahko pomagala! . . .“

Mati si je obrisala pri tem solzo in to je bilo hčeri dovolj.

„Da, da, mama! . . .“ ji je pritrdila in stvar je bila odločena.

Ker ni mogla biti njegova, ki ga je ljubila, ji je bilo precej vseeno, čigava žena postane. In ako je vse dobro premislila, je morala sama priznati, da je ta snubitev nekaka sreča zanjo. Njen oče, bivši uradnik brez privatnega premoženja, ni bil ničesar zapustil. Dokler bo mati živela, se bo še izhajalo z malo pokojnino . . . Ali kaj potem, če bi tudi mati umrla? . . . Kako naj bi živela ona potem? Da bi se ne mogla omožiti, to je sicer ni skrbelo . . . Toda tukaj na deželi — kje bi se dobil le količkaj primeren snubec zanjo?

Vse to je preudarila in izprevidela je, da ne gre odkloniti ponudbe. Da, čutila je celo, da je svojemu prihodnjemu možu v nekem oziru v resnici hvaležnosti dolžna, zato je storila že tistikrat trden sklep, da bode kot žena po možnosti izpolnjevala svoje dolžnosti, in naj bi ji hodilo vse to še tako težko . . .

Seveda je pozneje često uvidevala, kako težko breme si je naložila! . . . Dobre volje ji nikdar ni nedostajalo, a v prsih ji je bilo včasih tako pusto, tako grozno pusto in prazno! Njeno srce je bilo često tako čudno nezadovoljno in skoro obupano! . . . Pogrešalo je tako bridko tiste sreče, ki si jo je nekdanj obetalo in po kateri je po pravici hrepeneti smelo! . . . Vse to jo je dostikrat nemalo vznemirjalo! . . .

In izkušnje so se le prepogosto oglašale! . . . Mlada, lepa žena poleg postarnega, bolnega moža v velikem mestu — saj se da misliti!

Eh, kako so se ji vsiljevali, kako se ji klanjali, kako se sukali okrog nje tisti pustolovci, ki koprne samo še po — izrednem, nedopustnem užitku! . . . V tem oziru je imel njen mož prav, da je bil ljubosumen! . . . In če bi bila ona hotela, kako lahko, kako lahko bi ga bila varala navzlic vsej njegovi skrbnosti, navzlic vsej njegovi pazljivosti! . . .

Vedno je vendar ni mogel držati na svoji strani, bile so družabne dolžnosti, ki so jo klicale proč od njega, in vsak dan ji je moral vendarle privoščiti nekoliko prostosti! . . . In kdo more sploh ženi zabraniti, ako je taka, če hoče . . . Kdo jo more tako nadzorovati, da ne bi mogla? . . .

Ali ona ni hotela! In zakaj ne? . . . Zakaj ni hotela navzlic temu, da ni bila zadovoljna, da ni bila srečna, da je njeno srce često tako silno koprnelo po utehi? . . . Včasih si je stavila sama to vprašanje, včasih se je sama sebi čudila! . . .

A nekoč se je zavedela, kaj jo varuje, kaj jo ščiti! . . . Nekoč ji je bilo hipoma jasno, da ni ne njen temperament, ne nje trdna volja tisto, kar jo dviga nad mnoge druge žene, kar jo krepi v boju proti zapeljivosti, kar ji daje moč, da vrši tako vzorno svoje dolžnosti . . . Naglo kakor blisk jo je prešinila zavest, da ima vso svojo zaslombo samo v oni mogočni, prvi ljubezni, ki je še vedno plamtela v njenem srcu, ki je dobivala takorekoč iz brezupnosti svojo življensko moč . . .

Samo eden, samo eden bi bil postal lahko nevaren njej in njeni čednosti, ako bi se bil zavzel za to; samo enemu nasproti bi ne bila morda dovolj močna, in to je bil on, po katerem je še vedno vzdihovala njena zapuščena duša! . . .

A njega ni bilo od nikoder — in hvalila je Boga, da ga ni bilo! . . . — —

* * *

Ana pl. Saalfeld je sedela v kupeju prvega razreda.

Bila je sama, popolnoma sama . . .

Želela si ni družčine . . . Vsakokrat, kadar je prišla na kako postajo pa je morala prestopiti iz enega vlaka v drugega, je dala izprevodniku lepo pitnino, namignivši mu, da naj jo pusti samo v kupeju . . .

Ne, Ana pl. Saalfeldova si ni želela družčine! Družčino so ji delale njene misli. Bila je srečna, vesela, da je bila enkrat sama, čisto sama . . . Zdaj, ko ni čula godrnjanja svojega moža, ko se je čutila zopet enkrat tako prosto, se je pogrezala njena duša v slast spominov na njeno prvo mladost, na one davno minole, srečne čase, ko je gojila še upe, nade . . . in nikogar ni marala, da bi jo bil motil v teh spominih! . . . Neko čudno hrepenenje se je lotevalo zdaj po tistih časih, čut, ki je bil bridek, a vendar zopet tako sladek, tako prijeten in osrečevalen! . . .

Že v hipu, ko je bila stopila v vlak, ji je bilo, kakor bi se bilo v njej izpremenilo nekaj, kakor bi jo bilo obšlo novo življenje . . . Njeno uho je čulo nove harmonije, njenemu očesu se je prikazaval svet v čisto drugem svitu . . .

Kako apatično je zrla vedno na morje z balkona, za katerim je pokašljeval nje bolehní mož — a zdaj se ji je zdelo to morje s svojimi živimi, trepetajočimi, zelenkastomodrimi valčki hkratu tako veličastno, tako milo, tako vabeče! . . . Vsa zadivljena je zrla s kupeja nanje! . . . In kamorkoli se je ozrlo njeno oko, povsod, prav povsod se mu je odgrnilo kaj, kar je vzbujalo njeno zanimanje, kar jo je mikalo, kar ji je vsiljevalo prepričanje, da je življenje vendarle lepo, da je dar, ki se ga treba veseliti, ki ga treba izkoriščati in uživati, kolikor se da! Navdajal jo je z veseljem pogled na širne, plodonosne planjave, skozi katere je vodil železniški tir, in pogled na visoke gorske velikane, katerih snežni vrhovi so se ob meji proti Švici in Tirolski dvigali proti nebu, jo je navdajal z nekim čudnim pogumom, z neko nepoznano energijo . . .

Krasot raznih italijanskih mest se je šele zdaj prav zavedala, ko se je vozila mimo njih. Tistikrat, ko je ob strani moževi ogledavala vse dragocene stvaritve genijalnih umetnikov: slikarjev, kiparjev in stavbnikov, niti dostopna ni bila onemu blagodejnemu vplivu, ki ga ima umetnost do čutečega srca, tako zelo jo je tiščala zavest, da je njeno življenje zgrešilo pravi cilj . . . Ali zdaj, ko je bila sama kakor v onih srečnih dneh preljube mladosti, je hipoma vse oživelo pred njenimi očmi in občutila je vso tisto nepopisno slast, ki navdaja človeško srce ob pogledu na kaj lepega, veličastnega . . .

In tudi pozneje še, ko so bile vse krasote divne Italije že za njo, ko se je vozila že ob meji svoje rojstne dežele in so jo pozdravljali že vrhovi domačih gorá, ji je še vedno veselo utripalo srce. Da, v domačem zraku se je še bolj oživila, kri ji je zdaj še hitreje plula po žilah in čutila se je hkratu za mnogo let mlajšo . . . Bila je kakor prerojena! . . . Neki čuden ogenj je prešinjal njen život in njenih prsi, tako navajenih odreke, se je lotevalo črez dolgo zopet hrepenenje po uživanju in po sladkosti življenja . . .

Vdajala se je najrazkošnejšim domišljijam . . . Sedanjost je izginila in preteklost je oživela pred njo. Njena duša se je zatopila v mameče sanje: ljubila je in bila je ljubljena! . . .

Ali potem je nastopila zopet reakcija! . . . Polagoma se je streznila in njene misli so se jele baviti zopet z realnostjo . . . In uvidela je, da je to sama utopija in da njenega življenja ne more nič več spraviti s tira, katerega mu je bila odkazala neprijazna usoda . . .

Zakaj, zakaj tako? . . . Če bi se ne bila tako hitro vdala resignaciji, če bi se ne bila takoj uklonila materini volji in se malo bolj zavzela za svojo srečo, potem morda bi bilo drugače! . . .

Toda čemu zdaj kesanje! . . .

Sicer pa — ali ni imela poleg svojega moža res vsega tistega, kar ji je obetala mati? . . . Ali ni živela v obilosti, ali ni imela krasnih toalet in dragocenih nakitov? . . .

Ne, udobnosti ni pogrešala in trditi ni mogla, da bi bil njen mož ščedil z denarjem. Zlasti od tistega časa, odkar se je bil dal upokojiti, sta živela skoro potratno . . . Črez zimo sta bivala na jugu, v Abaciji . . . na Rivieri, po leti spet v katerem bolj hladnem kraju, navadno ob kakem jezeru . . .

Vse to je imela! . . . In vendar je pogrešala nečesa . . . nečesa, kar bi bilo podelilo vsemu uživanju šele pravi slaj, nečesa, kar bi bilo dalo njenemu življenju šele pravo smer . . . pravi pomen . . .

Morda ni občutila še nikdar živeje tega nedostatka nego zdaj, ko je bila preživela spet nekoliko srečnih ur, ko se je bila pogreznila v svojih mislih za nekaj časa zopet v lepo minolost . . .

In zdaj prvič se ji je oglašalo v prsih nekaj kakor gnev zoper njenega moža, ki je bil, prevzet od svojega egoizma, tako neusmiljen, da jo je priklenil nase, čeprav je gotovo vedel, da je nikdar, nikdar osrečiti ne more! . . . —

S takim občutkom je dospela pozno na večer na cilj svojega potovanja — na Vrbo ob Vrbskem jezeru . .

* * *

Njen mož se je bil hipoma naveličal Riviere . . . Tarnal je, da se tu ne počuti več dobro. Prevroče mu je bilo!

Ona pa je znala, da je to gola pretveza. Vročine je bilo njegovemu izsušenemu telesu malokdaj preveč. Še v poletnem času mu je bilo treba kuriti sobo, če je potegnil sever ali zabrila burja ter se količkaj neugodno izprevrгла temperatura . . .

Ne, da mu pod mehkim podnebjem vedre Italije ni ugajalo več, temu krivo je bilo nekaj drugega . . . In ona je vedela kaj . . . Tisti nanovo došli tujec, ki ji ga je očital zadnjič, je bil v istini predrzen človek . . . Drugi dan sta se bila usedla na čisto drugem mestu k obedu — a on jima je zopet sedel nasproti! . . . In kamor sta se genila, povsod je bil za njima . . . Prvi dan ga niti opazila ni bila. Ko pa jo je mož opozoril nanj, je bila postala pazljivejša.

In v istini, celo nasmiheval se ji je! Bil je čeden, simpatičen človek. Njegov pogled je imel nekaj zapeljivega in samozavestnega na sebi.

Pl. Saalfeld je vedel iz lastne izkušnje, da ni ženski nič bolj nevarnega nego moška stanovitnost, moška predrznost, vedel tudi, da je malokatera ženska, ki bi zamerila moškemu, da koprne po njej... Zato se je zbal tega tujca bolj nego kdaj kakega moškega, zato si ni želel zdaj nič bolj nego strani... strani odtod. Saj se mu je itak že zdelo, da njegova soproga koketuje z njim, da mu vrača zaljubljene poglede, da se mu nasmiheva, kakor se je nasmiheval on njej... Zapazil je bil v svoji ljubosumnosti to in ono, kar se mu je videlo sumljivo in kar ga je hudo vznemirjalo. Zato torej strani odtod. Povedati seveda ni smel, kaj se vrši v njem!... Preveč bi bil trpel njegov ugled, ako bi bil izdal, zakaj hoče odpotovati. Moral je navesti drugih vzrokov.

Njegovi ženi pa je bilo dokaj vseeno, naj mu li streže na Rivieri ali na Vrbskem jezeru ali doma... Niti z eno besedico ni ugovarjala, ko ji je razodel željo, da bi šla drugam... S tisto pokorščino, ki mu jo je izkazovala vedno, se je uklonila tudi zdaj njegovi volji...

In ker je vedela, kako težko je dobiti v kakem novem kraju stanovanje, ki bi ustrezalo zahtevi in potrebam njenega moža, mu je predlagala, da bi jo pustil oditi naprej, opozorivši ga na to, koliko neprilik so imeli že večkrat z iskanjem stanovanja.

On pa, ki je slutil sicer za vsako njeno besedo kako nakano, se je zdaj takoj strinjal z njeno mislijo. Pustil jo je tem raje, ker je bil pozvedel, da namerava ostati novi prišlec dalje časa tukaj.

In tako sta se bila poslovila...

Na Vrbi je dobila več letoviščnikov, nego jih je pričakovala... Do prave sezone je bilo še mesec dni, navzlic temu se je opazalo že povsod veselo gibanje...

Čeprav je bila prišla tisti večer zelo pozno k počitku, je bila drugi dan vendar že na vse zgodaj pokoncu... Spala ni posebno dobro in zdelo se ji je, da si bode na svežem zraku, sredi krasne prirode, bolj odpočila od dolge poti nego v postelji med tesnimi stenami...

Bilo je lepo jutro... Neštete rosne kaplje, ki so visele na listju po drevju, po rožah in bilkah, so trepetale in se lesketale v solnčnem svitu...

Ko je stopila na verando, je dahnil vanjo tisti balzamski vonj, ki tako čudovito poživilja človeške živce, tisti prijetni sveži hlad, ki človeka tako krepi na telesu in duhu...

Pri zajtrku je izpraševala natarja, kje bi se dobilo kako primerno stanovanje, potem pa je hitela k jezeru.

Sedla je na klop ob bregu pa zrla preko jezera na nasprotno stran . . .

Zdajpazdaj je potegnila sapa od vzhoda, da se je hipoma zježilo jezeru površje . . . S prijetnim šumljanjem so se dvigali lahkotni valovi ter drug drugega pred sabo podeč se drevili proti obali kakor urni sli nevidnega gospodarja . . .

A dospevši do roba, so poljubili nalahko cvetje, ki se je zibalo ondi v vetru, potem pa zopet odskočili, prav kakor bi bili zgolj zaradi tega poljuba prihiteli iz daljine . . . ali pa kakor bi se bili zbal svojega čina ter zbežali . . . Toda za njimi so prišli drugi, manj zadovoljivi, bolj razposajeni . . . Nagajivo so se zaganjali v zemljo, ki je objemala jezero, pljuskali ob njo, zajedali se vanjo, kakor bi jo hoteli vzdramiti, prisiliti, da bi i ona oživila, da bi se i ona gibati začela, ali kakor bi se norčevali iz nje, da je tako trda, mrtva, nepremična . . .

Ana pl. Saalfeld je pazljivo motrila te pojave in čudne misli so ji vstajale v glavi . . . To veselo jezero v svoji nebrzdanosti in živahnosti, ali ni bilo podoba mladosti — podoba njene notranjščine? Ali ni tudi v njej vse tako vrelo in kipelo — ali ni čutila tudi ona navzlic vsej svoji resnosti često potrebe, da bi se iznorela malo, da bi ponagajala komu — vdajala se razposajenosti in brezskrbni veselosti? . . .

Ah, da, njena mladost je zahtevala svojih pravic, toda . . . —

In med tem svojim plesom, brluzganjem in skakanjem so valčki zveneli, zveneli tako čudno, da se je zdelo, kakor bi se čuli zadnji pojemajoči glasovi iz sredine jezerskih globočin prihajajočega skrivnostnega petja . . .

Njo pa je obšel občutek, kakor bi tudi jezero živelo, živelo življenje njenemu sorodno . . . Saj je tudi v globočini njenih prsi zvenelo nekaj, tudi po njenih prsih je odmevala pesem . . . nikomur znana, čudovita pesem, polna žalnih, kopnečih in koprnečih akordov . . .

Kadar je potegnila sapa močneje, je zasuštel in zaškripalo tudi trsje, ki je raslo po bolj plitvih krajih jezera s svojim podolgovatim, trdim in bodičastim listjem . . . Ali ti rezki, neharmonični glasovi ji niso vzbujali prijetnih čuvstev! . . . Zdrznila se je vselej, kadar jih je začula . . . Zdelo se ji je, kakor bi bile zaplakale ciprese po grobih . . . —

Solnce je bilo oblilo že vso prostrano vodno gladino s svojo žarko lučjo in jezero se je potapljalo v žarkih. Bliščalo se je, da ni bilo možno več gledati vanje... V daljavi je zažvižgal parnik... Toda videti ga ni mogla in samo po dimu je sodila, kje je približno obstal... V očeh jo je zapeklo in morala je obrniti drugam svoj pogled...

Ozrla se je tja proti ponosni Kepi, ki se je dvigala ob južni strani proti nebu... In čudno — tudi tu je zapazila neko skrivnostno snovanje in življenje... Lahkokrile meglice so se zibale ob vrhu te gorske orjakinje, obkrožale jo zdaj od te, zdaj od druge strani, raztegovale se in zgoščale spet ob njej, da so ji zdaj zagrinjale kamenite obraze, zdaj spet ovijale jo samo kakor prozorne tenčice...

Vse to je Ana pl. Saalfeld često že prej opazovala, a še nikdar ji niso vzbujali podobni prizori tako čudnih čuvstev, tako čudnih misli kakor danes... Danes se ji je zdelo, kakor bi vse, prav vse živelo in čutilo, celo trdi kamen... kakor bi bile te nebotične gore misleča bitja, ki vrše svojo posebno nalogo kakor človek... zdelo se ji je, kakor bi dih življenja prešinjal vsako, prav vsako stvar, kakor bi ta zemeljska obla sama ne bila nič drugega nego neko živo bitje, čigar majhen, neznatni del je ona sama... kakor bi bila baš taka bitja zvezde, solnce, luna, in kakor bi vsi ti nešteti svetovi, ki so raztreseni po vsevirja neskončnih prostorih, skupaj bili zopet nekaj celotnega, edinstvenega...

Bilo jo je skoro groza lastnih misli, tako nenavadne, paradoksne, čudovite so bile... —

Kdo ve, koliko časa bi jo bile še vznemirjale!... A za njenim hrbtom se je oglasilo živahno govorjenje in veselo smejanje...

Več gospodov in dam se je pripravljalo k lawn-tennisu...

Ta igra jo je od nekdanj zanimala...

Vstala je in sedla na klop, ki je bila bliže igrišču...

* * *

(Konec prihodnjič.)

Zmaga.

Spisal Fr. Strnad.

(Dalje.)

„oj Bog, ali je mogoče?... Da, da, on je!...“

Kri ji je šinila v glavo in srce ji je zastalo v prsih, ko ga je spoznala...

Bil se je v šestih letih, odkar ga ni videla, le malo izpremenil. Prvi hip jo je pač nekoliko motilo to, ker ga prej nikoli

ni videla drugače nego v uniformi. A lice njegovo je bilo še vedno tisto — še vedno tako mladostnomehko in njegovo oko še vedno tako bistro in neskajeno...

Da, njej se je zdel zdaj še lepši, čeprav sama ni vedela zakaj...

In nehote ji je prišlo na misel: „In ti?... Kakšna si ti?... Ali je še kaj tistega mladostnega čara na tvojih licih, ki ga je nekdamikal pri tebi? ...“

Smešna misel, misel brez pomena!... Kaj je bilo zdaj na tem, naj je bila taka ali taka, lepa ali grda! Ni bila mar omožena? In on — kdo ve? ...

Hud nemir se je je lotil. Nekaj ji je reklo v prsih, da naj vstane, da naj beži odtod, da tukaj ni mesta zanjo... Uvidevala je, da nima zmislja, pokazati se mu... Vedela je, da si samo obnovi stare rane, ako se ne umakne hitro, in da ne more biti koristno ne zanjo ne zanj, ako mu da priliko, da se snide ž njo... Kaj naj bi mu rekla... kaj naj bi govorila ž njim?... Ali naj mu izda... ali naj mu pove, kaj trpi... pove morda, da ga še vedno ljubi? ...

Stran, stran, dokler je še zagledal ni, stran, dokler je še čas!...

Dvignila se je — a omahnila zopet nazaj!... Nedostajalo ji je moči, da bi bila zvršila, kar je sama imela za pravo, nedostajalo moči, da bi se bila uspešno uprla burnim željam svojega toliko kročenega, a vendar še ne ukročenega srca!... Njene oči se niso mogle, se niso hotele ločiti od njega! Ah, saj jih je tako žejalo, saj so tako koprnele po njem, da so ga gledale često celo, ko so bile zatisnjene, gledale v prelestnih sanjah v spanju!... Njena volja je bila omagala... Zrla je nepremično vanj in občudovala

elegantnost, s katero je prestrezal žogo, občudovala gibčnost njegovo, ko je tekal iz kraja v kraj, in naslajala se ob mladosti, ki je kipela iz njegovega zdravega, krepkega života, ob svežosti njegovih prijaznih lic, ob žarkih, ki so se utrinjali iz njegovih iskrih oči . . .

Spomnila se je nehote svojega moža in zazeblo jo je . . . —

Dolgo je strmela samo vanj, kakor bi se ga nagledati ne mogla, kakor bi ne bilo razen njega nikogar več na svetu . . . Šele ko je na nasprotni strani od njega zazvenel zvonek smeh, se je ozrla tudi tja! In tedaj ji zastanejo oči na dražestnem dekletcu šestnajstih, sedemnajstih let . . . Bila je v slikovitem, veslarskem kostimu iz snežnobe, prozorne tkanine, a na lepi glavici ji je koketno čepela športna čepica. Okoli pasa je imela širok, temnovišnjev trak, ki je v dveh dolgih koncih flafotal ob njeni levi strani . . . Baš take barve so bili trakovi, s katerimi je bil obšit triogelni všitek na njenih prsih . . . Kadar se je zasmejala, in to se je dogajalo vsak hip — so se zablesteli njeni drobčkani, beli zobje kakor niz biserov, a v desnem licu se ji je prikazala vselej ljubka, nekoliko podolgovata jamica . . . Njeni košati kostanjevi lasje so bili spleteni v težko, debelo kito, ki je sezala daleč čez pas doli . . . Včasih, kadar se je le prenašlo zasukala, ji je priletela kita čez ramo na sprednjo stran . . . Pri taki priliki jo je obsegla s palcem in kazalcem, kakor bi se hotela prepričati o njeni debelosti, pogladila jo malo . . . poigrala se nekoliko s trakom ob koncu, pa vrgla jo zopet nazaj . . . Bilo jo je samo življenje . . . Njena lica so žarela in njene velike rjave oči so plamtele . . . Letala je z neko otročjo razposajenostjo semtertja ter lovila žogo . . . Njeno lahko, v pravilne gube zloženo gorenje krilce, ki ji je segalo le malo čez sredino krepko razvitih, lepo oblikovanih meč, je odletavalo pri tem od čipkaste spodnje obleke, napihnilo se včasih v vetru ter zaplapolalo malce v zraku, potem pa se je oprijelo zopet, da so se pokazali mehki obrisi njenega krasnega, bujnega telesa. Marsikatero oko je počivalo z vidno radostjo na njej, a ona nemara niti slutila ni, kako osrečuje, koliko razkošje vzbuja s svojo krasoto, kajti vse njeno vedenje je bilo tako naravno, da ni bilo zaslediti v njem niti najmanjše namere, niti najmanjše afektacije . . .

Tudi Ani pl. Saalfeld je ugajalo to dekletce, ki je bilo kakor poosebljena mladost in radost in življenje . . . A vendar jo je obšlo neko trpko čustvo, ob njenem pogledu . . . Nekaj kakor ljubo-sumnost se ji je vzbudilo v prsih . . . Kaj, ko bi bila baš temu dekletcu namenjena tista sreča, po kateri je ona zaman tako hre-

penela? . . . Kaj, ko bi bila to njegova izvoljenka? . . . Ah, zakaj ta in ne ona? . . . Zakaj je bila baš proti njej tako kruta usoda? Sramovala se je svojih sebičnih misli, a pomagati si ni mogla! . . . Njeno srce se je čutilo tako zapuščeno, tako prikrajšano, tako zelo varano! . . .

Ko se ozre črez nekaj hipov zopet na njega, je strmел z razširjenimi očmi vanjo . . . Roka mu je bila omahnila in sredi igre je bil obstal . . .

Ona povesi oči . . .

Posedi še malo, potem pa vstane in odide . . . Spomnila se je, da mora iskati stanovanja za svojega bolnega moža . . .

* * *

Proti večeru je sedela zopet ob jezeru . . .

Gosti, težki oblaki temnomodrikaste in svinčenosivkaste barve so se zibali nad zemljo . . .

Kakor velikanske kepe so se grmadili drug nad drugim, valili se počasi od juga proti severu in spuščali se tako globoko nizdolu, da so se dotikali celo vrhov srednjih gora in da se je zdelo, kakor da zdajpazdaj poveznejo zemljo . . . Samo proti severozahodu, tam, kjer je bilo pred kratkim zašlo solnce, se je svetlikalo malce nebo. . . . Od ondi je prihajala blede, nenavadna, bela luč, da so se šipe, do katerih je segala, lesketale, kakor bi bile posrebrene, ali kakor bi jih medla mesečina obsevala . . . Semtertja je švignil kak blisk preko mračnega neba . . . A nevihta je bila še za gorami, kajti rohnenje groma je prodiralo le polagoma do semkaj in bilo je zamolklo, onemoglo . . . Kakor glas daljnega strela je zamiralo . . .

Včasi je potegnila sapa, da je zažvižgalo in zaječalo skozi ozračje ter zašustelo po drevju in grmičevju v parku, ki se je razprostiral v ozadju . . .

Nekaj kakor grozica jo je izpreletelo včasi, in vendar je vztrajala na svojem mestu. Ona ni ljubila tistih mirnih, tihih dni, ko je videti, kakor bi vsa narava spala in dremala . . . To jo je spominjalo preveč na smrt . . . Raje je videla, če je trepetalo listje po drevju, če so se gibale in zibale bilke po travnikih in njivah . . . če je vse mrgolelo in živelo okrog nje . . . In ni se bala bliska in groma . . . Veličastno grozni prizori v naravi so ji prijali . . . A nocoj bi se ji bilo še posebno prilegalo nekoliko viharja, nekoliko bliska in groma. Kajti tudi v njenih prsah je bilo viharo, tudi v njenih prsah se je vršil boj. V njenem srcu so se porajala čuvstva,

ki jih je izkušala zatreti, a ki so pretila, da pridreže zdajpazdaj z elementarno silo na dan! . . .

Odkar ga je zopet videla, ji je bilo grozno . . . grozno . . . To naključje! . . . Sicer pa — ali ni bilo še dosti bolj čudno to, da se dozda ni bila še nikdar sešla ž njim? . . .

Vznemirjala jo je pred vsem misel, kaj bode, ako ostane on še dalje časa tukaj, ako ga bode vsak dan videla, srečavala ga, morda celo občevala ž njim? Začela se je kesati, da je najela stanovanje. Zakaj ni o pravem času na to pomislila? Zakaj ni raje brzojavila možu, da ni dobiti tukaj nič primerne za nj? . . . Tako bi se bila izognila vsemu temu, izognila izkušnjam, izognila bridkostim, ki so je čakale . . .

Zakaj ni storila tega, zakaj ni bežala?

Zakaj . . . zakaj? —

Kako vprašanje!

Zakaj pa je sedela zdaj tukaj? Li mar zato, ker je bila prepričana, da bode on zdaj pri drugih gostih? In ne temveč zato, ker ji je neki skriven glas dopovedoval, da je bode iskal, da bode izkušal, sniti se na samem ž njo?

Stresla se je pri tej misli. Zavedela se je, v kako nevarnost se podaja. In že je hotela vstati, ko začuje lahke korake za seboj.

Ah, poznala je to hojo! Vedela je, da je on! . . .

Čim bliže je prihajal, tem počasnejši in rahlejši so bili njegovi koraki. Spoštljivo, z globokim poklonom je stopil pred njo in s ponižnim, tresočim glasom je izpregovoril:

„Ali nimam sreče, govoriti z gospo pl. Saalfeld?“

Vedel je torej tudi za njen priimek!

Ona je čutila, kako ji je šinila kri v lica. Srce ji je vztrepetalo in en hip ji je bilo nemogoče misliti. Toda opomogla si je naglo. Njena v hudih bojih utrjena volja ji je prihitela na pomoč. S silo je zatrla čustva, ki so ji polnila tisti trenotek srce. Nadela si je krinko in s konvencionalnim smehljajem na ustnih mu je podala desnico ter odgovorila skoro hladno:

„To je lepo, da me čez toliko časa spoznate!“

Ni dvojbe, da se je nadejal pristrčnejših besed, toplejšega pozdrava. Bil je v zadregi in preteklo je par sekund, predno je odvrnil:

„Ah, tako slabega spomina nisem, milostiva!“

Ona je čutila pikrost, ki je zvenela iz njegovih besed, in videlo se ji je potrebno, ublažiti neprijetni vtisk, ki ga je bil napravil nanj njen odgovor.

Povabi ga, naj se usede. Ubogal je in se usedel poleg nje.

Nastala je tišina. Prevelika razburjenost se je lotila obeh, da bi bila mogla govoriti. Zrla sta preko jezera, ki je jezno metalo valove kvišku, kakor bi se pripravljalo na boj s temnim nebom, ter molčala. A ta molk je bil mučen in sramovala sta se ga oba, ker je preodkrito razodeval njiju misli in čuvstva. Naposled je izpregovorila ona. Prizadevajoč si, da bi se pokazala kolikor mogoče ravnodušno, se je posluževala besed in fraz, kakor bi jih govorila vsakemu tujemu človeku.

„Kdo bi si bil mislil, da se kdaj tako snideva! Ali ste že dolgo tu?“

„Šele četrti dan!“

„In kako dolgo ostanete?“

„Morda mesec dni. In vi, milostiva?“

„To je odvisno od tega, kako bode ugajalo mojemu možu tukaj.“

Glas ji je zavibriral, ko je vzela v misel moža, in po sili se ji je izvil vzdih iz prsi. On pa se je zganil in vprašal:

„Pa kje je vaš gospod soprog?“

„Ni ga še tu. Prišla sem zaradi tega sama sem, da poskrbim primerno stanovanje, ker mu je bivanje po hotelih zoprno. In vi — s kom ste prišli vi semkaj?“

„Tudi jaz sem sam! Pri nas ni drugače. Zdaj vodi papa kupčijo, pozneje pride on semkaj in jaz prevzamem vodstvo . . .“

Ona se je ustrašila. Tudi on torej sam! . . . A tega mu ni smela pokazati, on ni smel vedeti, kaj jo skrbi! In vprašala ga je z vsakdanjim glasom:

„Vi ste torej še vedno samec?“

„Da, samec!“ odvrne on ter dostavi pikro: „Mi moški pač nismo tako nestrpni, kakor . . . Mi znamo čakati, ako ni drugače . . .“

„Pa zakaj — zakaj čakate? Čudim se . . .“

„Čudite se? No, potem bi vam zaman pojasnjeval, zakaj je tako! Mislili bi, da lažem, ako bi vam povedal resnico!“

Te besede so bile zanjo polne sladkega razodetja, in vendar so ji vzbujale nepopisno bol. Ali bi bilo res drugače, ako bi bila čakala, ali bi bil res njen, če bi bila vztrajala, če bi se ne bila tako hitro odrekla svoji sreči? . . . Kakor bi želela, da bi to ne bilo vse res, kar je posnemala iz njegovih besed, je vprašala dalje:

„In gospodična, ki vam je stala nasproti, ko ste igrali lawn-tennis? . . . Zdi se mi, kakor bi bila ustvarjena za vas!“

„Mislite, milostiva? Ne rečem — lepa je! In če bi se potrudil — kdo ve? Ali človeško srce je čudno. Najraje hrepeni menda po tem, česar doseči ne more! Vsaj moje je tako!“

Prekinil je samega sebe, kakor bi se bil zbal, da ni povedal preveč. A ona je vedela, kaj je hotel reči, in verjela mu je. Komu drugemu bi ne bila, a njemu je! Spomnila se je na neki dogodek izza časa, ko sta se bila spoznala, dogodek, ki je bil sam na sebi neznaten, a je vendar pričal, kako silna, kako istinita je bila njegova ljubezen.

Sedela je nekega večera s svojo materjo pri vrtni veselici in on ž njima. Ko je bilo postalo hladno, ni imela ničesar, s čimer bi se bila ogrnila. Ponudil se je, da skoči na njen dom ter ji prinese jopico. In šel je. Pozneje pa ji je dekla pravila, kako je pritiskal to njeno jopico na svoje srce in na svoja lica, kako jo je poljuboval in kako dolgo se je mudil, predno se je odpravil ž njo na pot. V tem otročjem početju se je kazala vsa nežnost, pa tudi vsa mogočnost njegove ljubezni. Kadarkoli se je spomnila na to, mu je bila hvaležna. In prav zaradi tega se ji je zdelo tudi umevno, da je mogel on baš tako malo pozabiti tisto sladko srečo prve ljubezni kakor ona, in naj se je tudi morda semtertja pripetilo kaj, kar mu je zatemnilo za kratek čas spomin na tiste dni . . .

Verjela mu je, da jo še vedno ljubi, a tudi on je vedel, da ga ni bila pozabila, da so se često vračale njene misli k njemu nazaj in da je samo zaradi tega govorila zdaj tako ž njim, ker se je zavedala svoje dolžnosti. Čutila sta oba, da zveni nekaj tujega, neistinitega iz njijinih vprašanj in odgovorov, čutila sta, da so vse te besede navzlic prisrčnosti, s katero so bile govorjene, prazne, brezpomembne spričo tega, kar sta si imela povedati, in da vzbujajo le disonanco v oni sladki harmoniji, ki je spajala njijina srca . . .

Zato sta umolknila . . .

Oblaki so se bili nekoliko razmehnili. Zdajpazdaj se je nasmehnila luna skozi kako odprtino ter oblila jezero in vso okolico s svojim hladnim svitom. In tedaj sta zapazila drug na drugem, kako željno se iščejo njijine oči, in njijina koprneča pogleda sta se strnila, objela, poljubila . . .

Valčki ob njijinih nogah so zapljuskali včasi in iz jezera je prihajal glas, kakor bi se bilo komu zaihtelo, kakor bi bil kdo zaplakal neutešnega koprnjenja . . .

Od hotela na zahodnem koncu jezera pa, kjer je na verandi igrala godba, so prodirali do njiju sladkozveneči glasovi godal, obkrožali ju in ju mamili, prav kakor bi bili samo njima namenjeni.

Njijini srci sta drhteli. Nekaj neizraznega, nepopisnega se je snovalo med njima, oklepalo ju z močnimi vezmi, pritegovalo ju z neodoljivo silo drug na drugega . . . Topel/ vzduh je plul in vel med njima. Po njijinih žilah je kipelo . . . Pogrezala sta se v sladko omamo. Pozabila sta na vse, kar bi jima bilo moglo zagreniti trenotek. Ona se ni zavedala več, kaj jo loči od njega . . . znala ni več, kje je, po kaj je prišla semkaj, niti ne, da daleč od tukaj trepeče nekdo v hudih skrbah, v groznih duševnih mukah za njo. Vse njene misli so bile prevzete samo od njega, ki ga je pogrešala tako dolgo, tako težko, in ki je bil zdaj tu pri njej, pri njej tako kakor v onih srečnih dneh . . . Vse tisto toliko časa in s tolikim dušnim naporom zadrževano hrepenenje je privrelo zdaj z mogočno silo na površje in preobladalo njeno srce popolnoma . . .

On pa je slutil, on je vedel to, ker bi drugače ne bil imel poguma, pomakniti se k njej ter prijeti jo za desnico.

„Ana . . . Ana,“ je vzkliknil, „ah, zakaj mora biti tako!“

In strastno je poljubil njeno roko.

Njo pa so zadele njegove besede kakor strela z jasnega neba! Privedle so jo hipoma v realnost, spomnile jo, da ni njegova, da je grešno, vztrajati ob njegovi strani . . . Zbolelo jo je pri srcu. Kakor bi bila nevešča roka segla med sladko ubrane strune, je zazvenelo nesoglasno v njenih prsih . . .

Izvila mu je roko ter skočila pokoncu. In kakor bi jo bilo sram, da jo je videl tako slabo, tako omahujočo, je velela odločno:

„Pojdiva, pojdiva, noč je že!“

On je postal nekoliko, kakor bi ne mogel umeti, potem pa se ji je pridružil in molče stopal poleg nje. Ko sta bila stopila v vežo, je pričakovala, da se poslovijo od nje. A kakor bi se bil izpozabil, jo je spremljal tudi po stopnicah navzgor. Šele pri njeni sobi se je poklonil ter se obrnil do sosednih vrat.

Zapazivši njeno osuplost in začudenje, je pripomnil:

„Zdi se mi, da oddajajo tukaj po nekem redu sobe — vsaj za posamezne osebe. Ker ni med nama in vami dospel nihče sem, so vam odkazali sobo pač poleg moje!“

A dasi mu je verjela, ji je legalo vendar nekaj težkega, nekaj nepopisno težkega na srce, ko je zapirala vrata za sabo . . .

(Konec prihodnjič.)

Zmaga.

Spisal Fr. Strnad.

(Konec.)

n jo je še vedno ljubil!

In ona — ali ga ni ljubila bolj nego kdaj poprej? Kaj je bila tista otroška ljubezen proti temu, kar je zdaj čutila zanj! Doslej sploh še nikdar ljubila ni! Zdaj šele, ko ga je črez toliko časa zopet videla, zdaj, ko je bila izkušena dovolj, da je pojmiti mogla, ob kaj so jo bile dele neugodne razmere, kaj je izgubila ž. njim, kako srečo bi bila lahko uživala ob njegovi strani, zdaj šele ji je prav zakoprnelo srce . . . zdaj šele se ji je razvnel ogenj ljubezni v mogočen plamen . . .

„Moj Bog, moj Bog, kaka noč bo to!“ je vzkliknila in si položila roke na čelo, za katerim je tako vrelo in kipelo . . .

Vedela je, da ne bo zatisnila očesa, in ni se razpravila.

Misel, da ji je on tako blizu, da jo loči samo tenka stena od njega, ji je bila v nepopisno muko. Navdajal jo je nepoznan strah. Temne, neprijetne slutnje so ji polnile dušo. Zdelo se ji je, kakor bi se moralo dogoditi to noč nekaj usodnega. A hkratu je prešinjalo nekaj sladkega njene živce in opojno razkošje se je družilo s tistim strahom in njeno boljo! . . .

Premerala je parkrat z lahkimi koraki sobo, a takoj so se začuli tudi v sosednji sobi koraki.

Tudi on je bdel, tudi on ni mislil na spanje! . . .

Stresla se je po vsem životu.

„Moj Bog, moj Bog, zakaj si mi naklonil še to bridkost?!“ Stopala je po prstih dalje do postelje in se zgrudila nanjo.

Vedela je, da se godi njemu kakor njej, in ta misel ji je bila neznosna! Saj bi bila njemu teže kaj odrekla nego sebi! . . .

Smilil se ji je in vprašala se je, je li s svojo zvesto, s svojo veliko ljubeznijo zaslužil, da ga je odpravila tako? Ali ni bilo kruto, da mu niti z besedico ni omenila, kako mu je hvaležna, da mu ni dala niti najmanjšega znamenja, iz katerega bi bil lahko posnel, da je tudi njeno srce še vedno tako, kakršno je bilo? Ali ni bila

dolžnost njena, vsaj potolažiti ga, ako njegovega hrepenenja, njegovih želja utešiti ni mogla, ni smela? . . .

Sklonila se je pokoncu. Bilo ji je, kakor da mora, mora k njemu! Ako mu pove, da je tudi ona nesrečna, da sočuvstvuje ž njim, pomiril se bo in laglje bo prenašal, kar se predrugačiti ni dalo več! In če se enkrat izjokata, prav od srca izjokata drug drugemu na prsih, ah, kaka tolažba, kaka slast in uteha bi bila to za oba! . . .

Toda ne . . . ne . . . ne! —

Zavedela se je, kaj bi storila . . .

Šla je potihem do vrat, zaklenila jih ter potegnila ključ iz njih, kakor bi se bala, da bi ga nevidna roka ne zasukala zopet... Nato stopi k oknu in potegne kvišku šaluzije, da bi si ohladila svoje vroče čelo. A takoj je tudi pri sosednjem oknu zaropotalo nekaj . . .

Iznova se strese. Odmakne se nazaj in sede na stol, potem pa nasloni roke na okno, jih dvigne sklenjene kakor v molitev kvišku ter vzdikne drhteč:

„O Bog, svoje zlato solnce pošlji že — svoje zlato solnce pošlji že, o Bog! . . .“

Hrepeneče se je ozirala proti vzhodni strani, želeč si jutranje zarje, želeč si belega dne . . .

Toda do tistihmal je bilo še dolgo . . . dolgo! —

Godba je še vedno igrala in njeni zvoki so prodirali tudi semkaj skozi nočno tišino. Kadar je potegnil veter močnejše, so se čuli polni akordi, kadar pa je pojenjal, so se porazgubili tudi glasovi godal in bilo jih je čuti samo še kot rahlo vibriranje žic, kot tajinstveno zvenenje Eolove harpe . . .

Njena domišljija je delovala burno. Ti pretrgani glasovi, ki so segali sem do nje, so vzbujali čuden odmev v njenih prsih . . . Spominjali so jo vseh mogočih melodij, ki jih je čula kdaj v svojem življenju. In hipoma ji je zazvenela v ušesih pesem, ki jo je slišala nekdanj, ko je bila še napol otrok, in ki se ji je bila neizbrisno vtisnila v spomin in v srce, dasi je tistikrat komaj slutila njen pomen . . .

„Za jedan časak radosti
hiljadu dana žalosti! — —“

Zdelo se ji je, kakor bi bila v teh enostavnih besedah izražena vsa brezmejna sladkost in vsa usodna moč ljubezni tako, kakor je

ni izrazil še nikoli nihče . . . kakor bi vse debele knjige, ki so se pisale o ljubezni in iz ljubezni, niti približno ne označevale bistva te čuti tako, kakor ga je označevala ta preprosta pesem . . .

Ah, zdaj je čutila in umela pomen teh besedi! . . .

Zavest, da ji je on, ki ga ljubi, tako blizu, da sloni ondi na sosednjem oknu in da hrepeni baš tako po njej kakor ona po njem, ta zavest ji je postajala od hipa do hipa mučnejša, nevarnejša . . .

„Za jedan časak radosti
hiljadu dana žalosti! — —“

Tako je pela, tako je čutila pač prava ženska . . . ženska, ki se je vdajala brez vseh ozirov prirojenemu nagonu svojega srca! Kako mogočna, kako lepa in veličastna taka ljubezen! Kolika sladkost tistega kratkega trenutka! Ah, revno, preprosto dekle je pelo nemara tako, a ona? Revno, preprosto dekle je žrtvovalo vso svojo srečo, vse svoje življenje za trenotek ljubezni, žrtvovalo je vse, da je osrečilo tistega, ki ga je ljubilo, a ona . . . ona, ki se nima nikogar bati, ki nima ničesar izgubiti, ona si pomišlja, ona nima poguma! — —

Planila je pokoncu in se obrnila proti vratom . . . in bila je že pri njih, ko ji hipoma zastane noga . . .

Ali je res, da se nima ničesar bati, da nima ničesar izgubiti? Kako breme bi si navalila na svoje srce! Ali bi si upala pogledati še kdaj svojemu možu v oči? Kako bi bilo življenje poleg njega s težko vestjo? Doslej je imela tolažbo, da je nedolžna, ako ji je kaj očital, poslej bi niti te tolažbe ne imela več! Kje bi bil njen duševni mir, brez katerega je življenje tako neznosno? In čednost — ali to res ni nič, ali je to res le gola utopija? . . .

Spomnila se je, kako se je zgražala včasih nad tistimi nezvestnicami, o katerih je toliko čitala v francoskih romanih . . . In zdaj naj bi bila sama taka? . . .

Toda takoj so ji prišle zopet druge misli. In bilo je videti, kakor bi se tudi njen razum nagibal čuvstvom, kakor bi tudi njen razum pritrjeval, kar je tako burno zahtevalo njeno srce . . .

Do koga ima večje dolžnosti — do svojega moža, ki je nikoli ljubil ni, ki jo je iz gole gizdavosti priklenil nase, ali do njega, ki koprne že toliko let zaman po njej, ki trpi zaradi nje, ki potrebuje njene tolažbe? S čim je zaslužil njen mož, da se tako nežno, tako rahločutno ozira na njega? Ali ni bil star in preudaren dovolj, da je vedel že tistikrat, ko jo je zahteval za ženo, da ga

nikdar ljubila ne bo? Vse svoje življenje mu je žrtvovala in tudi ta edini hip, ko je lahko srečna, naj mu žrtvuje? Niti razjokati naj bi se ne smela na prsih ljubljenega moža? Ah, saj drugega si ni želela nego malo tolažbe — malo tolažbe, da bi zajemala iz nje moč za prihodnje dni! En sam goreč poljub naj bi ju združil, en sam goreč poljub, v katerega bi izlila vso svojo ljubezen, vse svoje vroče koprnjenje, in potem nič več! . . .

Odkod ima njen mož pravico zahtevati, da varuje njegovo čast, da ga spoštuje — on, ki je nikdar ni spoštoval, on, ki je tolikrat teptal njen ponos z nogami, on, ki se nikdar, prav nikdar ni oziral na potrebe njenega srca?! . . .

Vse, kar je bila užila neprijetnega ob njegovi strani, ji je prišlo zdaj na misel. Še nikdar ni tako živo kakor zdaj občutila, da ni bila ves čas svojega zakona drugega nego brezpravna služkinja. In kar samo ob sebi se ji je vsilil odgovor na gorenje vprašanje:

„Ne, njemu nisem dolžna spoštovanja!“ — — —

En trenotek je bila pogumna, odločna. A tedaj se pojavi v njenih prsih drugi glas:

„Toda sebi si ga dolžna!“

„Sebi? . . . — — Ah, da, da! . . .“

Spomnila se je, da žena, ki je grešila zoper zvestobo, nikoli ni bila čislana. Prišli so ji na misel primeri, ko so ljudje priznavali tehtovitost razlogov, vsled katerih je žena krenila na prepovedana pota, a vendar so se je izogibali in jo zaničevali. Kjerkoli se je prikazala, so se spogledovali nad njo in si pripovedovali intimnosti o njej. Vsakdo si je prisvajal pravico, vlačiti njeno ime skozi umazana usta in vsak moški, tudi največja moralna propalica, je bil prepričan, da bi bil lahko deležen njene ljubezni! . . . Pahnjena je bila iz človeške družbe, pa naj je bila še tako pomilovanja vredna . . .

Toda čemu ti pomisleki? Obsoja se samo to, kar se zve! Ali kdo bi zvedel o njej kaj, kdo? Ni li sama med tujimi ljudmi? Kdo jo pozna? In zunaj je že vse mirno! . . . Živa duša ne bdi več v hotelu razen — njega! Okroginokrog tišina in tema. — Ah, kolika slast, tako sredi noči, sama, čisto sama ž njim! . . .

Njeno nervozno razburjenje je raslo od hipa do hipa . . . njeno hrepenenje je postajalo čimdalje silnejše . . .

Nihče, nihče ne bi videl, nihče ne bi vedel — razen njega! A če bi jo obsodil on sam? . . . Če bi si potihem mislil kaj . . . Ali bi se ne morala sramovati pred njim? . . .

Toda ne, nikdar, nikdar bi ne bil on tako trd in krivičen! Saj bi vedel, kako težko se je odločila, saj bi vedel, koliko bojev jo je stalo, vedel tudi, da sta jo le ljubezen in hvaležnost do njega premagali, in znal bi ceniti nje požrtvovalnost! . . .

Vedno hitreje so begale njene misli, po bliskovo so izpodrivale in izpodbijale druga drugo . . . A razlogi, ki jih je navajala sama sebi za to, da bi morala ostati stanovitna, so se ji zdeli čimdalje manj tehtni, čimdalje bolj nični, da, skoro smešni! . . . Kaj je vse drugo v življenju razen ljubezni? Ni li ljubezen edino, kar sladi človeku življenje . . . edino veselje, edina radost? — O, vse drugo v življenju je — muka! . . .

„Za jedan časak radosti
hiljadu dana žalosti! . . .“

— — — — —
In z večjo in večjo silo jo je gnalo tja — k njemu, ki je bdel ž njo, ki je vzdihoval in tožil ž njo v temno noč! . . .

Omagovala je . . . V glavi se ji je vse medlo . . . Njeni možgani so bili trudni, izmučeni . . . Bilo ji je, kakor bi vse njeno življenje, njeno sedanost in prihodnost obsegal en sam hip in kakor bi bila od tega edinega hipa odvisna vsa njena sreča . . . In ta hip, ta edini hip, ki se ne vrne nikdar več, naj bi zamudila? Vso srečo, vso sladkost, ki se ji je nudila ta trenotek, naj bi pahnila od sebe? . . .

Sklonila se je pokoncu in se ozrla proti vratom . . . In že se je hotela v svojem prevelikem hrepenenju izneveriti sama sebi, že je bila na tem, da stori korak, ki bi bil v protislovju z vsem njenim dosedanjim življenjem, ko se ji nenadoma razbistri zopet v glavi. Bilo ji je hipoma jasno, da gre v njenem položaju samo za eno edino vprašanje, na katero treba dati precizen odgovor — brez vseh ovinkov, brez vseh pridržkov — za vprašanje: sme li žena kdaj prelomiti zvestobo, sme li sploh kdaj, in naj bo še v tako mali stvari, storiti kaj zoper čast svojega moža? . . .

In kakor si je stavila to vprašanje brez vseh postranskih ozirov, tako jasen, določen in odločen je bil odgovor, ki ga je dobila nanje.

„Nikdar!“

Stresla se je pod težo tega trdega odgovora. Kaj je bilo to? Ali posledica njene vzgoje — odmev onih nauk, ki so jih ji bili še mladi vcepili v srce? Ali pa je bil to res neki višji glas? „Nikdar!“

— Ah! . . . Nekaj se je upiralo v njej, upiralo z vso silo zoper to povelje . . . Njeno srce je protestiralo . . . vsaka kaplja krvi v njenem telesu se je protivila . . .

In prav tedaj, ko je zadivjal v njenih prsih nov boj, je začutila, kako so se odprla vrata pri sosednji sobi in kako se je približal nekdo k njenim vratom . . .

Potrkal je nalahko in prijel za kljuko . . .

„Ana . . . Ana! . . .“

Glas, s katerim je zaklical njeno ime, je bil tako iskren, tako bolesten, tako milo proseč in obupen! . . .

„Ana, Ana!“ Ah, kako drugače je zvenelo to, kakor če jo je klical njen osorni mož!

Zasmilil se ji je iznova, a zasmilila se je zdaj tudi sama sebi! . . . Ali ni bilo že dovolj odreke, ali naj žrtvuje zares vse...vse... tudi to edino . . .?

Premagana od usmiljenja do njega in premagana od usmiljenja do sebe, je storila dva, tri korake proti vratom. Ali tedaj se ji pojavi prejšnje vprašanje in prejšnji odgovor ji pretrese dušo . . .

„Nikdar!“

Bilo ji je, kakor bi morala zblazneti.

Nikdar . . . nikdar? Tudi če je bila žena ogoljufana za svojo mladost, za vse svoje življenje . . . tudi tedaj ne, če je postala žrtev podlega egoizma? —

Misli so se ji vrtele kakor v kolobarju . . . njeni možgani so delali naporno . . . trudila se je z vso energijo, ki ji je bila še ostala, da bi razvozlala problem, ki se je dvigal kakor orjak pred njenimi očmi, da bi se iznebila dvojbe, prepričala se o dopustnosti tega, po čemer je tako koprnelo njeno srce, proučila psihologijo greha, ki je tako strogo prepovedan, a ki se ponavlja vendar vedno in vedno . . .

Nikdar, nikdar naj bi ne imela ženska pravice, iztrgati se okovom, in če se ji je tudi zgodilo kakor njej? . . .

Nikdar? . . .

Položila si je v svoji divji boli roke na prsi — omahovala je še nekaj hipov, borila se, potem pa se je zasukala naglo, posegla po ključ in ga vrgla skozi okno . . . —

Tam v daljavi onkraj jezera je ugasnila pozna luč. Njej pa je bilo, kakor bi ji bil zatonil zadnji žarek upanja . . . zatonila za večno zvezda njene sreče . . .

Zgrudila se je na stol, položila glavo na okno in jokala je, jokala, kakor bi si hotela dušo izjokati . . .

Na tistem mestu se je prebudila zjutraj, ko jo je bilo solnce obsijalo . . .

* *

Bilo je že pozno, ko je pozvonila sobarici, da ji je odprla, rekši, da ji je padel ključ skozi okno.

Pri zajutruku pa ji je izročil natakak biljet ter ji povedal, da je gospod, ki mu ga je izročil, nenadoma odpotoval.

Ni ga odprla, ampak vtaknila ga je v nedrije . . .

Imela ni moči, da bi ga bila čitala. Bilo ji je nepopisno . . . Ah, kako zmago je bila izvojevala . . . najtežjo zmago — zmago same nad seboj! In vendar se ni mogla veseliti, vendar se ni hotela naseliti v njene prsi ona sladka, blažena zavest, ki je baje plačilo vsakega dobrega dejanja! — Njeno srce je protestiralo, očitalo ji, da ga je ukanila, prevarila, očitalo, da mu je odrekla nekaj, do česar je imelo vso pravico . . . dela ga ob srečo, ki se mu ne vrne nikdar, nikdar več. —

Njeno srce je krvavelo in plakalo neutešno . . . — —

Odkod to tiho hrepenenje . . .

Odkod to tiho hrepenenje
po svetložarnih solnčnih dneh —
odkod na ustnah to ihtenje
in solze žalosti v očeh? . . .

O, jaz poznam to zlato solnce
iz mladih, nepozabnih dni —
jaz vem za one krasne rože,
ki vrt ljubezni jih goji . . .

A zame ni do njih več potov —
vodilnih rok več ni zame —
sam tavam po brezbrežni cesti
v življenja šumnega morje . . .

Helen Helenov.

